

Gamle skoler og skoleklasser i Hole

Holekalenderen for 1999 har som tema: Gamle skoler og skoleklasser i Hole. Kalenderen inneholder fotografier av 7 gamle skoler. For hver skole er det tatt med et bilde av en skoleklasse. Noen lærere med lang tjeneste er spesielt navngitt. Nedenfor finnes også en kort generell skolehistorie.

Margit Harsson har valgt ut bilder og skrevet teksten.

Litt skolehistorie.

Med reformasjonen 1536 kom kravet om at alle skulle lære å lese på morsmålet. Bibelen ble oversatt til dansk, og Luther ville at det enkelte mennesket ved å lese i Bibelen skulle få en personlig religiøs omvendelse. Fadervår, katekisma og trosbekjennelsen skulle kunne på rams. Men det var ikke lett å overholde dette kravet. Bruk av makt måtte til. I 1685 kom et kirkeritual som krevde den nødvendige kristendoms kunnskap før en fikk lov til å gifte seg, stå fadder, bli student osv. Men til tross for slike strenge krav var de fleste analfabeter også på 1700-tallet.

Tvungen konfirmasjon ble innført 1736, og i

1739 kom instruksjonen som krevde at alle kirkeklokkere i Norge skulle, sommer som vinter, undervise ungdommen i kristendoms kunnskap, lesning, regning og skrivning. Dette er de første reglene vi har for en allmueskole i Norge. Generelt kan vi si at skolen på 1700-tallet var lite populær blant allmuen. Etter at unionen med Danmark var oppløst, fikk Norge i 1816 sin første skolelov som tok hensyn til norske forhold. Lova la vekt på en fastere ordning med skolekommisjon og budsjettstyring. Men ellers fortsatte omgangsskolen stort sett som før. I 1827 kom ei ny skolelov som krevde at det ved hver hovedkirke skulle være en fastskole med klokkeren som lærer. I Hole var dette gjennomført noen år før. I 1821 ble Haagen Hurum fra Hole tilsatt som lærer og klokker i Hole, og fra 1822 holdt han fastskole på gården sin, Lille Hundstad på Røyse.

I Hole ble omgangsskolen etter hvert erstattet med fastskole, den første tida i leidde lokaler. Egne skolehus i hver skolekrets var målet. I 1865 ble nybygde skolehus på Stadum i Hole skolekrets og på Bjørnstad i Stein skolekrets, tatt i bruk, og i årene som kom fikk etter hvert alle skolekretser egne skolehus. Årnes krets fikk ny skolebygning på Løken i 1873, i 1885 ble ei kretsstue med skolelokaler tatt i bruk på Homledal ved Skaret. Sundvollen fikk egen og ny skolebygning i 1886, og i 1892 sto ny skolebygning på Hundstad klar til bruk. På Krokskogen var det omgangsskole til 1876, og fra da av måtte barn på Krokskogen gå den lange veien til skolen i Sundvollen.

I 1860 vedtok Stortinget landsfolkeskolelova som i ettertid blir karakterisert som epokegjørende for allmueskolen. Lova slo fast at faste skoler skal være hovedregelen, og nye fag som geografi, historie og naturfag ble innført. Ei ny skolelov i 1889 bestemte at det heretter skulle hete folkeskole og ikke allmueskole, og fagkretsen ble utvida med gymnastikk, tegning og helselære.

I 1907 ble både Nes i Utstranda og Sollihøgda egne skolekretser. I begge skolekretsene ble det da bygd nye skolebygninger.

På 1900-tallet kom elevenes helse og trivsel mer og mer i sentrum. Skolelova av 1936 viser dette klart. Det ble tiltak for barn med lærevansker, det ble lege- og tannlegekontroll, og fra nå av var det forbudt med fysiske straffemetoder.

Kopiert fra gammel hjemmeside:

Foto: Bildet er utlånt av Anne Halstenrud, Prestfoss

Løken skole i Årnes skolekrets.

Den eldste skolebygningen i Årnes skolekrets ble tatt i bruk 1873. Skolebygningen hadde ett klasse-rom og en toroms leilighet med kjøkken for læreren og hans familie. Vi ser mønet på denne bygningen til venstre på bildet.

I 1925 kunne Årnes skolekrets ta i bruk ny skole med hele tre klasserom og en lærerleilighet i 1. etasje og i tillegg en mindre lærerleilighet i 2. etasje (bildet). Til skolen hørte det også et uthus med gutte- og jentedo, tre vedskjul, ett grisehus og rom for høner.

Ringerike fylkesskole holdt til på Løken skole i tre år, 1933-36. Fra 1936 overtok fortsettelsesskolen (senere Hole framhaldsskole) et klasserom på Løken skole.

Framhaldsskolen hadde skolekjøkken i kjelleren. Denne skolebygningen var i bruk til 1962 da skolekretsen ble nedlagt. I dag fungerer bygningen som menighetshus og barnehage.

Skolebygningen fra 1873 ble delvis brukt også etter 1925, blant annet som sløydrom. Noen år etter krigen ble den revet.

Lærere i lang tjeneste:

- Gjermund Aarnes fra Sauherad i Telemark var lærer ved Løken skole i 39 år, 1888-1927.
- Harald Grønhovd fra Eggedal var lærer i Hole i 37 år, 1927-1964. I 35 år var han ved Løken skole, de to siste åra ved Vik skole.
- Reidun Eriksen Bili fra Dal i Eidsvoll var lærer i matstell ved fortsettelsesskolen/framhaldsskolen på Løken og barneskolen på Vik i bortimot 30 år, 1936-1965.

Løken skole, skoleelever 1939

Foto: Bildet er utlånt av Ragnhild Rytterager, Åmesfjeringen

1. rad

Svein Johansen, Ole Kr. Rytterager, Karen Anni Brua (Gulbrandsen), Marit Fekjær (Hanken), Solveig Løken (Skogstrøm), Thor Bihli, Martin Borgen.

2. rad

Elsa Lundberg, Gunhild Grønhovd (Skretteberg), Hjørdis Karlsen (Askildsen), Aslaug Eriksen, Helfrid Løken (Støa), Anne Grønhovd (Halstenrud), Olaug Løken (Eriksen).

3. rad

Ragnhild Rytterager, Birger Karlsen, Georg Helgerud, Harald Grønhovd (lærer), Birger Sonerud, Thore Sonerud, Petra Halvorsen (Vadstein).

Kopiert fra gammel hjemmeside:

Foto: Bildet er utlånt fra Hole bygdearkiv

Hundstad skole i Bønsnes skolekrets.

I 1892 kunne skolen i Bønsnes krets ta i bruk ny skolebygning på Hundstad (bildet). Skolen hadde to store klasserom, en leilighet til lærer (som også var klokker) på tre rom og kjøkken, en lærerinne-leilighet på to rom og i tillegg eget sløydlokale i 2. etasje. Skolen ble nedlagt 1959 og elevene over-ført til Røyse skole.

Den fine skolebygningen ble totalskadd av brann i mars 1981.

Lærere i lang tjeneste:

- Johan Frøhaug fra Hole var lærer i Hole i 50 år, 1859-1909. De 20 siste av disse årene var han lærer på Hundstad skole og klokker i Hole. Se også Stadum skole.
- Bergitte Kristine Tveiten fra Snarum var lærerinne i Hole i 35 år, de fleste årene i småskolen ved Hundstad og Stadum, 1892-1927.
- Olaf Albertsen fra Henningsvær i Nordland var lærer ved Hundstad skole og klokker i Hole i 28 år, 1919-1947.
- Sara Lehne fra Hole var lærerinne ved Hundstad skole i 22 år, 1920-1942.
- Nils Johannessen fra Hole var lærer i Hole i 45 år, 1927-1972, og klokker i 28 år, 1947-1975. Tolv av disse årene var han ved Hundstad skole, 1947-1959 (se Stein skole).

Kopiert fra gammel hjemmeside:

Hundstad skole, småskolen ca. 1895

Foto: Bildet er utlånt av Nils Western, Røyse

1. rad

Ukjent, Pauline Fjeld, ukjent, ukjent, Ola Thingelstad, ukjent, Anders Western, Ole Western.

2. rad

ukjent, ukjent, ukjent, ukjent, Nicolay Dahlgren, ukjent, Kristian Frøshaug, ukjent.

3. rad

Gunda Bønsnes, ukjent, Nils Hafnor, ukjent, ukjent. Bak står lærerinne Bergitte Tveiten.

Kopiert fra gammel hjemmeside:

Foto: Bildet er utlånt fra Hole bygdarkiv

Sollihøgda skole.

Sollihøgda ble egen skolekrets i 1907, og i 1908 ble ny skolebygning tatt i bruk (bildet). I 1911 ble Sollihøgda kapell bygd nær skolen. Skolebygningen hadde 1 klasserom og lærerleilighet på 2 rom og kjøkken. I dag er den gamle skolen privatbolig.

I 1956 ble ny skole bygd på sørsida av Oslovegen. Denne skolen hadde 2 klasserom, lærerleilighet på 2 rom og kjøkken, eget lærerrom og gymnastikksal. Skolen var i bruk til 1991 da skolekret-sen ble nedlagt og elevene overført til Vik skole. I dag er skolen barnehage og grendehus.

Lærere i lang tjeneste:

- Olaf Albertsen fra Henningsvær i Nordland var lærer ved Sollihøgda skole i 8 år, 1911-1919.
- Elias Nordstrand fra Ålesund var lærer ved Sollihøgda skole i 6 år, 1922-1928.
- Hallvard S. Berg fra Valle i Setesdal var lærer ved Sollihøgda skole i 43 år, 1928-1971.
- Helga Fagereng Solheim fra Askøy ved Bergen var lærer ved Sollihøgda skole i 16 år, 1962-1977.
- Arnold Høistakli fra Ålesund var lærer ved Sollihøgda skole i 19 år, 1972-1991.

Sollihøgda skole, skoleelever ca. 1930

Foto: Bildet er utlånt av Sigurd Berg, Sollihøgda

1. rad

Hans Hansen, Leif Løbben, Håkon Økern, Emilie Løbben, Randi Svendsen, Gerd Paulsen, Borg-hild Hansen (Niskin), Ole Løbben, Harry Larsen.

2. rad

Anna Hansen, Synnøve Skaret Berg, Hallvard S. Berg (lærer), Ragnvald Bakkum (kretsformann), Hagny Johannessen (medlem i tilsynskomiteen).

3. rad

Egil Bakkum, Dagny Paulsen, Anny Larsen, Ruth Hansen (Niskin), Gerd Pedersen (Bjerkastua), Else Paulsen, Lilly Larsen, Hanna Hansen (Niskin), Margit Bakkum, Martin Økern, Henry Hansen (Niskin).

4. rad

Karl Løbben, Elmar Johannessen, Dagfinn Johannessen, Elmar Bakkum, Paul Paulsen, Leif Larsen, Harry Johannessen.

Kopiert fra gammel hjemmeside:

Foto: Bildet er utlånt fra Hole bygdearkiv

Stadum skole i Hole skolekrets.

I 1865 fikk Hole skolekrets sin første skolebygning på Stadum med ett klasserom og lærerleilighet på to rom og kjøkken (til høyre). Denne bygningen var i bruk til 1902 da en større og helt ny skole-bygning kunne tas i bruk (til venstre). Skolen fra 1902 hadde 2 klasserom, ett i hver ende, og med et lærerrom i midten.

I 1959 ble Stadum skole nedlagt og elevene overført til Røyse skole. I dag er skolebygningen fra 1865 privatbolig, mens bygningen fra 1902 dessverre står til nedfalls.

Lærere i lang tjeneste:

- Johan Frøhaug fra Hole var lærer i Hole i 50 år, 1859-1909. De 30 første åra var han lærer på Stadum skole. Se også Hundstad skole.
- Lasse Mo fra Lærdal i Sogn var lærer på Stadum skole i 30 år, 1898-1928.
- Lina Hammersbøen fra Hole var lærer i Hole i 23 år. I 15 år var hun lærer ved Stadum skole, 1927-1942. Senere var hun lærervikar, og de siste 8 årene lærer ved Røyse skole.
- Henry Jørgensen fra Horten var lærer i Hole i 46 år, 1928-1974. De første 31 åra var han på Stadum skole, deretter på Røyse skole.
- Maggi Jørgensen fra Slagen i Vestfold var lærer i Hole i 26 år, og ca 14 av disse var hun på Stadum skole, 1945-1959.

Stadum skole, skoleelever ca. 1907

Foto: Bildet er utlånt av Nils Western, Røyse

1. rad

Antonie Skjellum, Hanna Berg, ukjent, ukjent, David Åsen, Johan Lundberg, ukjent, Sverre Langslet, Mads Fjeldstad.

2. rad

Martha (Lalla) Lundberg (Grimsrud), ukjent, Åshild Hvamstad, Martha Hagen (Viklund), ukjent, Einar Loe, ukjent, ? Langslet.

3. rad

Anna Lundberg (Wicklund), Anna Fjeldstad (Western), ukjent, ukjent, Peder Hafnor, Ole N. Fjeldstad, ukjent, Olvar Stensrud.

4. rad

Ukjent, Kristine Frøshaug, ukjent, ukjent, ukjent, Kristian Fjeld Gornesbråtan, Gjermund(?) Kvil, ukjent, Konrad Hafnor, lærer Lasse Moe.

Kopiert fra gammel hjemmeside:

Foto: Bildet er tatt ca 1950 av Hans Erlandsen, og utlånt av Dagfinn Erlandsen, Steinsfjordingen

Stein skole i Steinsfjordingen skolekrets.

Steinsfjordingen skolekrets fikk sin første skolebygning i 1864, og den var bygd på ei tomt utskilt fra gården Bjørnstad. Skolen var i bruk til 1916. Deretter var skolehuset i bruk som privatbolig inntil det ble revet i 1964, hundre år gammelt.

I 1916 fikk skolen i Steinsfjordingen ny skole, en stor bygning i tre etasjer (bildet). Denne skolen var i bruk i 46 år, til 1962. Da ble skolekretsen lagt ned og elevene flyttet over til Vik. Skolen ble revet i 1972.

Lærere i lang tjeneste:

- Per A. Selte fra Hole var lærer i Hole i 40 år. Ved Stein skole var han lærer i 35 år, 1888-1923.
- Anna Mathilde Selte fra Modum var lærerinne i Stein og Årnes skolekretser i nesten 30 år, 1901-1930.
- Therese Hundstad fra Hole var lærerinne ved Stein skole i 34 år, 1928-1962.
- Nils Johannessen fra Hole var lærer ved Stein skole i 18 år, 1929-1947, (se Hundstad skole)

Stein skole, skoleelever 1929

Foto: Bildet er utlånt av Maren Bjerke, Steinsfjerdingsgen

1. rad

Arne Svenbalrud, Rolf Ringen, Reidar Olsen, Ole Rud, Harry Svenbalrud, Egil Engen, Leif Hurum, Ragnar Eriksen, Karl Frøshaug, Thorleif Ellingsen, Sverre Åserud.

2. rad

Olger Rognerud, Odd Karlsen, Thorleif Eriksen, Jørgen Edvardsen, Arvid Hungerholdt, Thorleif Borgersen, Magnus Rognerud, Sigurd Selte, Harald Frøshaug, Viktor Framdal, Andreas Bjella.

3. rad

Oddvar Andreassen, Per Olsen, Erik Andreassen, Randi Engen, Maren Karlsen, Bjørg Borgersen, Odlaug Andersen, Solveig Hurum, Gerd Bjerke, Aslaug Karlsen, Gulborg Kristiansen, Maren Beate Edvardsen, Olborg Olsen, Therese Hundstad (lærer).

4. rad

Bergliot Tragethon, Anna Hurum, Ågot Hurum, Petra Karlsen, Ruth Eriksen, Lilly Andersen, Gyda Tragethon, Randi Orebråten, Beate Karlsen, Astrid Marstrander.

5. rad

Nils Johannessen (lærer), Anne-Margrethe Marstrander, Lydia Kristiansen, Maren Bjerke, Hilda Hungerholdt, Maja Karlsen, Gunhild Strande, Jenny Svenbalrud, Marit Engen, Olga Ellingsen, In-geborg Bjerke, Gunhild Bjella.

6. rad

Arve Olsen, Andreas Andreassen, Hans Hungerholdt, Einar Rognerud, Asbjørn Selte, Martin Andersen, Johannes Tragethon, Trygve Ellingsen, Håkon Bjella, Otto Ellingsen, Hans Brådalen, Lud-vig Edvardsen.

Kopiert fra gammel hjemmeside:

Foto: Bildet er utlånt fra Hole bygdearkiv

Sundvollen skole i Utstranda skolekrets.

I 1886 ble ny skolebygning bygd og tatt i bruk i Badstubakken i Sundvollen. Bildet er fra ca 1899, og foran skolehuset står lærere og elever. Til skolen hørte også 8 mål dyrka jord og uthus. Skolekretsen ble nedlagt 1962 og slått sammen med Vik. I dag brukes skolebygningen til grendehus.

Lærere i lang tjeneste:

- Johannes Berg fra Etnedalen i Valdres var lærer i Hole i 44 år, 1882-1926, de fleste åra ved Sundvollen skole.
- Alis Thoresen Fekjær fra Oslo var lærer i Hole i 26 år, 1924-1950, og mange av åra ved Løken skole og Sundvollen skole.
- Nils Karl Røsvik fra Vigra i Møre og Romsdal var lærer i Hole i 44 år. Ved Sundvollen skole var han lærer i 36 år, 1926-1962.

Sundvollen skole, storskolen 1932

Foto: Bildet er utlånt av Else Sønsterud (f. Hurum), Åsaveien

1. rad

Marie Brua, Åse Hagelsteen, Else Hurum, Elsa Frogh, Martha Frogh, Ruth Øverby.

2. rad

Odd Danielsen, Villy Hansen, Petter Renshusløykken, Knut Haglund, Helge Danielsen, Odd Hansen, Oddvar Renshusløykken, Hans Sundøyen.

3. rad

Alis Fekjær (lærerinne), Maren Karlsen, Magda Renshusløykken, Anny Bergløykka, Aud Hansen, Rønnaug Sønsterud, Åse Sundøyen, Lilly Karlsen, Maja Karlsen, Nils Røyvik (lærer).

Kopiert fra gammel hjemmeside:

Foto: Bildet tatt ca 1950 av Hans Erlandsen, og utlånt av Dagfinn Erlandsen, Steinsfjerdings

Nes skole i Utstranda skolekrets.

Nes ble egen skolekrets med ny skolebygning i 1907. Det var få elever ved skolen, og skolestyret foreslo flere ganger i 1920- og 30-åra at skolen skulle nedlegges. Men det skjedde først i 1939, og elevene ble fra da av fraktet med buss til Stein skole. Skolebygningen er i dag privatbolig.

Lærere i lang tjeneste:

- Anders O. Næss fra Hole var lærer i Hole i minst 21 år, ca 1900-1921, og 11 av disse årene var han ved Nes skole, 1910-21.
- Erik Finset fra Hemsedal var lærer ved Nes skole i 7 år, 1929-1936.

Kopiert fra gammel hjemmeside:

Nes skole, skoleelever 1933

Foto: Bildet er utlånt av Margareth Næss Larsen, Utstranda

1. rad

Per Stenfeldt-Foss, Pål Stenfeldt-Foss, Yngvar Skovli, Ruth Næss, Bjørg Syvaldsen, Solveig Fin-set, Arne Finset.

2. rad

Karen Hafnor, Jorunn Næss, Eva Stensby, Astrid Skovli, Karin Stensby, Gerd Næss, Albert Stavn, Bjarne Fjeld.

3. rad

Per Jorsett, Ingeborg Fjeld, Margaret Næss, Åse Stensby, Jan Hafnor, Hans Stensby.